

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

© Вечтомова І.І., 2017

На сьогоднішній день, стан інноваційної діяльності в Україні більшістю експертів-науковців визначається як кризовий і таким, що не відповідає сучасному рівню інноваційних процесів у промислово-розвинених країнах і потребам інноваційного розвитку.

Україна належить до групи країн з дуже низьким рівнем високотехнологічної продукції в експорті (5%), в той час як в середньому в світі цей показник досягає 21% [1].

З огляду на економічні результати країни можна сказати, що інші країни навчилися ефективно створювати і впроваджувати інновації, оновлювати своє виробництво. Показовим є приклад Ізраїлю, який за 20 років увійшов до топ-20 інноваційних економік за відсутності природних ресурсів, у важких кліматичних і військово-політичних умовах. Треба зауважити, що поки Сполучені Штати Америки лідирують у створенні та впровадженні інновацій. Це підтверджує: кількість зареєстрованих патентів і витрати на R & D, а також кількість інноваційних стартапів і розвиток венчурних компаній. Хоча інші країни складають все більш серйозну конкуренцію Сполученим Штатам Америки, зосереджуючись на складових: поліпшення науки; інженерну, технічну і математичну освіту; залучення високоосвічених іммігрантів; збільшення державних витрат на дослідження; податкові пільги.

Основними проблемами інноваційного розвитку в Україні є:

1. розрив зв'язку дослідницької і підприємницької сфер;
2. слабка підтримка комерціалізації;
3. немає сприятливого середовища для процвітання дослідницької і підприємницької сфер.

Протягом майже 30 років в Україні не було сформовано інноваційної ідеології на рівні держави, що призводить до класичного статичного мислення в органах влади і тотальної недооцінки можливостей інновацій. Для порівняння: Японія, Ізраїль, Нова Зеландія, Швеція та інші створили ландшафт для інновацій, насамперед, через зміну філософії, бачення, розуміння. До того ж для інновацій дуже важливе створення комфортних умов, – це доступність фінансів, розумна політика, відсутність корупції тощо, які лежать повністю в зоні відповідальності української держави.

Особливості інноваційного підприємства в Україні:

- 1) більшість розробок орієнтовані на науку і технологію, як на самоціль, а не основу для капіталізації;
- 2) більшість розробок не готові для венчурного механізму – немає серйозного аналізу ринків, не продумана бізнес-стратегія і модель, план і бюджет заходів;
- 3) бракує кваліфікації інноваційним підприємствам.

В Україні державну інноваційну інфраструктуру,- це технопарки, технополіси, кластери, центри трансферу технологій, із самого початку створювали для отримання економічних вигод та спеціальних митних зборів. Технопарки формалізовано величезною кількістю нормативно-правових актів, які погано скоординовано і систематизовано – і в результаті нічого не працює. На тлі цього виник новий тренд – альтернативні приватні механізми. Але, на жаль, у більшості випадків основний мотив – це селекція перспективних проектів і вивезення їх із країни разом із творцями.

Якщо взяти приклад з держав, які швидкими темпами досягають розвитку в інноваціях, ось, уряд Сполучених Штатів Америки для підтримки інноваційних підприємств, активно використовує програми державно-приватного партнерства у сфері інноваційних розробок та виробництва.

Вдалим прикладом може слугувати Small Business Innovation Research Program (SBIR) – це програма підтримки малих інноваційних підприємств. SBIR може допомогти українським підприємствам, в різних напрямках інноваційного прогресу, тому що програма спрямовується на надання допомоги малим компаніям у суспільно корисних сферах та, як правило, економічно не вигідних, як то, охорона здоров'я та навколишнього середовища, безпека, енергозбереження та використання альтернативних джерел енергії, технологічних розробок; програма не має бюджету, не потребує додаткових фінансових вкладень, і тому незалежна від проблем бюджетного дефіциту; програма є децентралізованою щодо уряду, також програма є власністю абсолютно різних установ, а саме: Міністерства оборони, Міністерства охорони здоров'я і соціальних служб, Національного управління з аеронавтики і дослідження космічного простору, Міністерства енергетики та ін. [4].

Ще однією проблемою є те, що більшість вчених і фахівців стають критичними для держави. Тому що для фахівців і вчених важливою є можливість професійно самореалізуватися й комфортно жити, але знову таки, на жаль, такого немає. Незважаючи на те, що за рівнем розвитку людського капіталу Україна посідає 800-ті рядки, пишатися нема чим, щодо якості підготовки фахівців. Провідні ВНЗ країни посідають «почесні» місця за межами перших чотирьох сотень у рейтингу World University Rankings 2017 [5].

Аналіз тенденцій інноваційного розвитку України, що потрібно внести: 1) створення сприятливих ринкових умов для впровадження інновацій у виробничу діяльність українського суспільства; 2) поступове збільшення бюджетного фінансування держави для потреб науково-технічного розвитку; 3) формування потенційних передумов збільшення попиту на інноваційну продукцію у вітчизняній економіці; 4) посилення конкурентного тиску на внутрішньому і зовнішньому ринках, що змінить розуміння важливості інноваційної переорієнтації виробництва; 5) активізація участі українських виробників у конкуренції на зовнішніх ринках; 6) збільшення частки іноземних замовлень українським вченим на виконання досліджень, в тому числі з боку США і країн Євросоюзу, що є свідченням збереження ще не до кінця втраченого потенціалу в науці.

Отже, підсумовуючи, можна сказати, що в країні є майбутнє, щодо розвитку інновацій, але задля цього держава повинна створити сприятливі базові макроумови, які є фундаментом для будь-якого економічного розвитку. Потрібно модернізувати законодавче поле, забезпечити доступ до фінансування й найголовніше – зробити інновації своєю стратегією розвитку в країні. Певним чином, треба покращувати якість технічної освіти, популяризувати технічні науки серед молоді, майбутніх фахівців. Крім того, за необхідністю є поява нових професій – наприклад, менеджер інноваційних справ, за прикладом інших держав, вийти з ними на певний рівень покращень в країні. Інтелектуальна власність України має перейти з розряду формальностей у розряд необхідних інструментів інноваційного розвитку, задля цього потрібна зміна способу мислення керівників підприємств, власників малого та середнього бізнесу, винахідників, науковців, студентів, аспірантів, науковців і безлічі стартапів. Весь шлях до процвітання України з інноваційної точки зору, лежить через зростання економіки, зростання економіки залежить від конкурентоспроможності продукції на економічному ринку, конкурентоспроможність продукції залежить від інновацій, а інновації залежать від кожного з нас.

3. Рейтинг інноваційності країн ЄС – Innovation Union Scoreboard 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/files/ius-2013_en.pdf.

4. Скрипко Т.О. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / Т.О.Скрипко. – К. : Знання, 2011.

5. Семиноженко В.П. Чи можливий в Україні інноваційний стрибок / В.П. Семиноженко // Дзеркало тижня. Україна. – №17. – 17 травня 2013.

6. SBIR // Офіційний сайт програми [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sbir.gov/past-awards?program=SBIR>.

7. World university rankings 2016-2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2017/world-ranking#!/page/35/length/25/sort_by/rank/sort_order/asc/cols/stats.